

Arbetsmaterial 2 2008-03-18

Rapportskema Nordplus Voksen

Tematiske netværk, udviklingsprojekter og kortlægningsprojekter

1. Projektoplysninger (fremgår af projektkontrakten)

Projekt-nr.	2006-1-SC-401
Ansvarlig organisation	Hässleholms kommun
Projektets titel/netværkets tema	Lärling över sundet

2. Gennemførte aktiviteter og opnåede resultater

Redegør for de gennemførte aktiviteter og opnåede resultater ud fra følgende disposition:

2.1 Aktiviteter	
I vår ansökan utgick vi från följande huvudaktiviteter eller milestone för att styra processen.	
<i>Milestone 1</i>	<i>Fastställa vilka kurser som kan vara lämpliga att samverka kring baserat sig på behov, kursförutsättningar, ekonomi och kompetens samt klarlägga regelverket för svensk och dansk utbildning.</i>
<i>Milestone 2</i>	<i>Klarlägga de ekonomiska förutsättning för alla kursgivare, arbetsgivare och lärling.</i>
<i>Milestone 3</i>	<i>Fastställa vilka utbildningar som är intressanta och prioritera vilka som skall genomföras i tid och upprätta avtal mellan parterna för fördelning av personella och ekonomiska resurser.</i>
<i>Milestone 4</i>	<i>En av de fastställda kurserna startas som pilotkurs</i>
<i>Milestone 5</i>	<i>Underlag som anger förutsättningarna för att lägga en hel kurs från TEC vid Norra Station i Hässleholm.</i>
<i>Milestone 6</i>	<i>Start av helt program på Norra Station med utbildningsplan, rekrytering, lärlingsplatser m.m. som krävs för att genomföra programmet.</i>
<i>Milestone 7</i>	<i>Publicering av metod- och kvalitetshandbok</i>
Aktivitetsdatum	Vad gjordes:
2006-09-15	Introduktionsmöte mellan TEC och Hässleholm för att bekräfta handlingsplanen och förutsättningarna för projektet. Konstituerar styrgrupp för projektet. Utse extern part som leder utvecklandet av en kvalitetshandbok.
2006-12-05	Hässleholm och TEC gör var och en analys av lärarkompetens, förutsättningar för handledare, lämpliga yrkesområden för utbildning. Sammanställning av regler och förutsättningar för att se vilka hinder och möjligheter som ger förutsättningarna för gemensam utbildning. Belysning av de ekonomiska ramarna och förutsättningarna för kursgivare, arbetsgivare och lärling. Ansvarig handläggare från Hässleholm och TEC samverkan kring framtagning av en nulägesrapport. En gemensam analys av relationen mellan svensk och dansk lärlingsutbildning.
2006-12-04	Genomgång av rapport samt fastställande av vilka utbildningar både program och kurser som kan vara aktuella. Prioritera kurs som skall vara pilotkurs för samverkan. Utse kursansvarig. Inledande samtal om program med start hösten 2007. Vad behöver göras för att förbereda med kurs, rekrytering och lärlingsplatser.
2007-02-20	Möte styrgruppen för att diskutera starten av Pilotkurs. Möte styrgrupp för fastställande av kursplan samt genomgång av sökande och företag. Samordning och planering av information och

	<p>förutsättningar till lärare och handledare.</p> <p>Handledarutbildning som beaktar svenska och danska förhållanden.</p> <p>Kvalitetssäkring av utbildning. Jämförelse mellan danska och svenska system.</p> <p>Förbered att ta fram ett helt utbildningsprogram för lärlingsutbildning. Utse kursansvarig</p> <p>Kursplan fastställdes inte, men lärarna kom överens om att göra ett avslutande problemlösningstest i TECs lab.</p> <p>Preliminär datum för genomförande av kursen är två dagar perioden 23/4-26/4</p>
2007-04-25-26	<p>Pilotkurs för svenska lärlingar VVS lärlingar vid TECs anläggning i Gladsaxe. Sju lärlingar och 2 svenska lärare deltog tillsammans med lärlingar och lärare från TEC.</p> <p>Dag 1 genomfördes lärarledda lektioner och övningar med lärare från TEC inom fjärrvärme och en del tester i TECs laborations hall</p> <p>Dag 2 laborerade de svenska lärlingarna tillsammans med sina svenska lärare i TECs laborationshall och genomförde övningar kopplade till den svenska utbildningen.</p> <p>Intervjuer gjordes med styrgruppens representanter, för att kartlägga de gemensamma förutsättningarna och parternas syn på samverkan.</p> <p>Utvärdering gjordes med medverkande svenska elever och lärare samt en avstämning med TECs personal.</p>
2007-08-16	<p>Möte styrgruppen för att ta del av sammanställning och analys av Pilotkursen samt fastställa utbildningsprogram med start hösten 2007</p>
2007-10-02	<p>Möte styrgruppen där projektledare redovisar planeringen av utbildningsprogrammet.</p>
2008-03-27-28	<p>Danska VVS installatörs lärlingar med lärare från TEC genomförde en endagars utbildning i NIBEs utbildningshall i Markaryd. Utbildningen är specialiserad på olika typer av värmepumpar. Teoretiska och praktiska moment relaterade till de krav som finns i Danmark för installation av värmepumpar.</p> <p>Utvärdering med danska lärare och elever.</p>
2008-05-27	<p>Avslutande styrgruppsmöte med en genomgång och diskussion kring rapport och metodbok. En diskussion om hur vi går vidare med vår erfarenhet.</p>

2.2 Resultater og erfaringer

Bakgrund

Den målsætning som vi havde når vi ansøgte om projektet var at starte en pilotkurs for at lære af varandras tradition og kultur. Erfarenheden fra pilotkursen skulle sedan lede til at vi udviklede en længre gemensam utbildning. Vi gennemførte de grundlæggende analysarbejdet som underlag for at starte og gennemføre pilotkursen. Vi opnåede ikke målet at starte et gemensamt yrkesudbildningsprogram af flere årsager. Nedan redovisar vi våra erfarenheter baserade på intervjuer och utvärderingar med företrädare för Hässleholms kommun, TEC, lärare och elever som alla medverkat i projektet.

I redovisningen har vi listat olika orsaker till varför vi inte fick igång ett gemensamt utbildningsprogram. Det är inte fråga om bristande vilja eller ointresse från någon av de medverkande aktörerna. Orsakerna ligger i den skillnad som finns mellan svensk och dansk lärlingsutbildning och som vi försöker åskådliggöra under följande erfarenhetspunkter.

I projektet medverkade från svensk sida lärlingar som gick en specialkonstruerad VVS utbildning för vuxna och i svenskt skolsystem motsvarar det dem som är över 20 år. Det var 7 lärlingar som under 50 veckor läste in karaktärsämnena för Energiprogrammet enligt Skolverkets kursmål. De danska lärlingar genomgick en specialistutbildning för installation och drift av olika typer av värmepumpar vid NIBE AB i Markaryd.

Förutsättningar

Det är vigtigt i all samverkan at man har klart for sig vilka värderinger og med vilka ingångsværdene som medverkende parter agerer i projektet. Nedan følger en sammanställning av intervjuer som gjorde med ansvariga i styrgruppen for projektet "Lærlings over sundet".

<p><i>Curt-Erik Karlsson 26 april, 2006 Hässleholm och Skåne Nordost</i></p>	<p><i>Karin Køhler og Tonny Munnecke 25 april, 2006 TEC.</i></p>
<p>Vad ser du som drivkraften i lærlingsprojektet?</p> <p>Många vuxna människor står utanför arbetsmarkanden og har svært at "komma in" og det er ikke sikkert at den egne viljan og ønskan slår igennem.</p> <p>Individene må kunne styre sitt liv gennem ulike val!</p> <p>Ca 50 % har hamnat utanför akademikerværliden og det er her tankarna om ett lærlingsprojekt fødes.</p> <p>Om vi ikke dragit igång det her projektet så hadde vi sviket hæssleholmarna. Jag ser det som ett långsiktig arbeid og delvis som en åtgærd der vi forhindre at individer tvingas søke sig till socialtjensten.</p>	<p>Vad ser du som drivkraften i lærlingsprojektet?</p> <p>Projektet tydliggør hur vi arbejder på TEC.</p> <p>Utbildningerne må tilpasses til individene. Det er skillnad på storstadskiller og andre. De må tage på visst sæt. Når man får in svenske killar som VVSerne fra SKNO blir det 2 ulike kulturer som møtes.</p> <p>Samarbejdet er en del i fornyelsen av yrkesutbildningen i Danmark.</p> <p>Det finns ett direktiv for våre utbildninger at de skall ha en internationell inriktning.</p> <p>Skåne får man se som en framtidig arbeidsmarknad.</p>

<p>Sedan finns det givetvis en personlig belöning och drivkraft att se hur unga personer lyckas!</p>	<p>Idag får vi också in nya grupper i utbildningen vid TEC. Det är elever med bl.a. Aspergers och Downs syndrom.</p> <p>Vi måste utveckla oss för att nå de mål som utbildningssystemet fastställt och ett krav är att 95% skall komma igenom utbildningen.</p> <p>Belysningen av vår utbildning i samverkan ger oss kunskap och förutsättningar för att utveckla TEC.</p>
<p>Hur var tankarna kring genomförandet av projektet?</p> <p>Vi ville utveckla en kort, koncentrerad utbildning i form av en lärlingsutbildning som leder till att lärlingen blir anställningsbar. Vi tappade traditionen kring lärlingsutbildning i och med att utbildningspolitiska beslut i slutet av 1960-talet. Vår samverkan med TEC var ett led i att ta upp traditionen, genom att lära av deras system. Ett lärande som baserar sig på att vi genomför utbildningar och aktiviteter tillsammans.</p> <p>För oss var det också viktigt att i ett Europeiskt perspektiv utveckla en lärlingsutbildning. En utbildning som gör svenska lärlingar anställningsbara i Europa.</p> <p>Utbildningstiden är sammanlagt på 50 veckor där eleven läser karaktärsämnen och arbetar praktiskt hos ett företag. Företaget är viktigt i sammanhanget och utbildningen inleds med en "prövotid" på åtta veckor så att lärlingen och företaget kan känna sig för. Efter de 50 veckorna är förhoppningen att eleven kan gå vidare med KY eller läsa på högskola, bli gesäll och kanske senare mästare.</p>	<p>Hur var tankarna kring genomförandet av projektet?</p> <p>Vi skulle finna en ny marknad och stärka rekryteringen finansieringen via taxametern av TEC. Det är ministeriet som styr och de styr med taxametern.</p> <p>Vi skulle bidra med vårt system kring lärlingsutbildning, för att bidra till utvecklingen av lärlingsutbildning i SKNO.</p>
<p>Vad kan vi använda oss av från danskarna och deras lärlingssystem?</p> <p>Genom ett sådant här besök får vi</p>	<p>Vad kan vi använda oss av från svenskarna och deras lärlingssystem?</p> <p>Vi kan lära inom vissa områden och se</p>

<p>ökad kunskap om det danska systemet och vi kan även erbjuda svenskar att utbilda sig i Danmark. I Sverige är det ju svårt att som vuxen välja en yrkesutbildning.</p> <p>Det är viktigt att känna till det danska systemet pga. närheten mellan Danmark och Sverige och vi kan ta lärdom från danskarna och använda för egna syften.</p> <p>Jag tror att samarbetet mellan Danmark och Sverige består och att det sker ett utbyte där vi lär av varandra och får underlag för att gå vidare.</p> <p>Vi kom med en idé och nu har förtroende och tillit byggts upp och vi lär oss att bygga upp en verksamhet.</p>	<p>på deras metoder. Vi måste "tillpasse" det danska systemet.</p> <p>Utvecklingen av lärarkrafter.</p> <p>Det är inte lätt att finna intresserade elever som vill åka till Hässleholm. Man måste finna det unika och det som attraherar.</p> <p>Specialistutbildningar som man inte kan få i Danmark.</p> <p>Möjligheten att bredda företags basen och därmed möjligheten till lärlingsplatser.</p>
<p>Vad är målet?</p> <p>Jag ser en framtida europeisk arbetsmarknad med en gemensam europeisk syn på utbildning. Skapandet av ett "Euopass" med en kvalitetsnorm för hantverkarens behörighet.</p> <p>Man ska kunna neka ex en grekisk elektriker som inte uppfyller dessa kriterier.</p> <p>En svensk elektriker ska kunna utföra behörigt arbete i Portugal och vice versa. Svenska företag ska kunna vara med i upphandlingar på den europeiska marknaden.</p> <p>Basen är att vara med i det internationella spelet och vi kommer att fortsätta ta fram nya vägar för att nå dit.</p>	<p>Vad är målet?</p> <p>Utveckling av gemensam utbildningar med specialinriktning.</p> <p>Möjligheterna till den gemensamma arbetsmarknaden Själland-Skåne.</p> <p>Stärka rekryteringen till TEC.</p> <p>Utveckla nya metoder genom att lära av varandra.</p>
<p>En kort sammanfattning av intervjuerna pekar på vikten att belysa vinn-vinn förhållandet för inblandade parter. TEC ser verksamhetsvinst och pengar in i systemet medan Hässleholm ser samhälllig vinst i att utveckla en verksamhet som ger kompetensförstärkning till regionen. Hässleholm har också ett intresse av att få lönsam utbildning och utveckling i den egna organisationen, men den framstår som mer underordnad.</p> <p>Intervjuerna visar på de olika ingångar som finns till projektet från Skåne Nordost/Hässleholm och TEC. Det viktiga är att det från första mötena har blivit en öppnare bild av vad som finns gemensamt och att man kan lära av varandra, för att nå sina respektive</p>	

mål. Frågan är hur man bygger och vidareutvecklar en struktur och som gynnar de direkta vinsterna för respektive organisation och också ser den långsiktiga visionen om en gemensam svensk-dansk arbetsmarknad inom EU.

Det faktiska resultatet av projektet är att vi skapat en förståelse för varandras förutsättningar. En förståelse som uppnåts genom den jämförelse som vi gjorde med utgångspunkt från VVS utbildningarna.

Vi har genomfört utbildningar som svarar mot våra önskemål och behov som framförts i diskussionerna. Svenska och danska studerande har varit på utbildningar i respektive länder och vi har då kunnat testa olika vägar för hur man kan tänka sig gemensamma utbildningsinsatser.

Vi har samlat våra erfarenheter på vår webbsida www.skanenordost.nu och producerat en tabloid som en del i projektet.

Hur vi har genomfört och presentation av de aktiviteter och vad vi uppnått framgår av den metodbok som tagits fram och varit en del av projektet. Metodboken beskriver samverkan utifrån ett case scenario som vi hoppas skall ge stöd för andra att starta samverkan över sundet.

Det som vi trots skillnader i utbildningssystem är överens om är att vi kommer att ha en gemensam arbetsmarknadsregion Själland - Skåne och att vi måste samordna våra utbildningar för att anställningsbarheten skall vara gränslös. Det är i linje med EUs målsättning om en gemensam och öppen arbetsmarknad.

Vi presenterar under utvärdering de erfarenheter som vi uppnått och som är viktiga parametrar att ha kunskap om för att etablera ett bra samarbete.

De diskussioner som vi haft har resulterat i att vi skall försöka fördjupa och utveckla samverkan kring följande sex utvecklingspunkter (ej i rangordning).

- Utveckla ett gemensamt system för validering av yrkesutbildning som är förankrat hos branscherna över sundet. På svensk sida utvecklar vi ett system för ePortfolio till stöd för individens kompetensbeskrivning och möjlighet till yrkesbedömning. Hur kombinerar vi det med TECs system för afklaring och deras kurser inom GVU. För att bli antagen till GVU krävs anställning, 25 år eller äldre och 2 års dokumenterad arbetslivserfarenhet.
- Utveckla branschsamverkan så att branscherna har gemensam syn på yrkesutbildningens innehåll. Det är avgörande för att uppnå acceptans för gemensamma kursmål. Branscherna har viss samverkan redan, men denna samverkan syftar till att knyta branscherna närmre utbildningen.
- Stärka samverkan mellan lärare över sundet för att stimulera och ge stöd till gemensam utveckling och förändring av yrkesutbildning både inom pedagogik och teknik som kombinationen.
- Ett system för att kvalitetssäkra utbildningar inom den skånsk-själländska arbetsmarknadsregionen.
- Med stöd av lärplattform ex Fronter och nyttjande av digital teknik skapa flexibla specialistutbildningar typ utbytet med Nibe.
- Partnerskap där företag får stöd via TEC och SKNO Regional yrkescentrum att utveckla kurser för kompetensförstärkning och företagsutveckling. Vi har haft en diskussion om Färe industricenter i Östra Göinge kommun, att vara en resurs för utveckling av personal och företag.

Utvärdering

I ansökan har vi angivit förutsättningarna för projektet och att vi skulle genomföra projektet

enligt angivna Milestones. Nedan beskriver vi genomförandet med koppling till Milestones och den avvikelse som blivit samt orsaken. Därefter beskriver vi de erfarenheter vi gjort på vägen i vår strävan att genomföra projektet enligt uppsatta förutsättningar.

Milestone

	Åtgärd	Kommentar
Milestone 1	Fastställa vilka kurser som kan vara lämpliga att samverka kring baserat sig på behov, kursförutsättningar, ekonomi och kompetens samt klarlägga regelverket för svensk och dansk utbildning.	Denna del är genomförd och ligger till grund för denna rapport
Milestone 2	Klarlägga de ekonomisk förutsättning för kursgivare, arbetsgivare och lärling.	Genomförd och redovisas i rapporten
Milestone 3	Fastställa vilka utbildningar som är intressanta och prioritera vilka som skall genomföras i tid och upprätta avtal mellan parterna för fördelning av personella och ekonomiska resurser.	Vi har diskuterat olika utbildningar och fastnade på VVS eftersom det var vad den svenska delen kunde erbjuda. Andra utbildningar diskuterades som vidareutbildning av elektriker med två års arbetslivserfarenhet samt olika mindre hantverk där det endast finns utrymme att utbilda enstaka hantverkare varje år. Vi är överens om att det som skulle vara ett bra samarbetsområde är specialist utbildningar där Sverige skulle kunna erbjuda fördjupning samt att danska utbildningar genomförs i Sverige. Den nya Myndigheten för yrkesutbildning som planeras till 2009 öppnar möjligheter för en sådan samverkan.
Milestone 4	En av de fastställda kurserna startas som pilotkurs	Skillnaderna visade sig för stora mellan länderna och vi valde att genomföra utbyten för att se hur vi fungerar tillsammans.
Milestone 5	Underlag som anger förutsättningarna för att lägga en hel kurs från TEC vid Norra Station i Hässleholm.	Detta underlag ger en grund, men förutsättningarna var inte mogna för en sådan samverkan. Diskussioner har förts kontinuerligt och de nya regler som kommer att antas 2009 för yrkesutbildning ger nya förutsättningar.
Milestone 6	Start av helt program på Norra Station med utbildningsplan, rekrytering, lärlingsplatser m.m. som krävs för att genomföra programmet.	Se ovan under Milestone 4 och 5

Milestone 7	Publicering av metod- och kvalitets-handbok	Vi har med denna rapport och den tabloid "Lärling över sundet" som beskriver projektet visat på resultatet av projektet och lagt grunden till en fortsättning.
-------------	---	--

Erfarenheter

Erfarenhet 1:

Svensk lärlingsutbildning finns inte mer än i små öar och inte samordnat inom någon utbildningsorganisation. Det finns i Sverige flera utredningar som dels handlar om yrkeshögskola, dels en förändrad gymnasieskola där yrkes- och lärlingsutbildningar blir egna inriktningar jämte den teoretiska och universitets förberedande inriktningen. Danmark har behållit och utvecklat yrkes- och lärlingsutbildning där Sverige och Danmark fram till början 1970-talet hade motsvarande utbildningssystem. Dessa tankar om en skola mer inriktad på yrkesutbildningar var vi i Sverige medvetna om när vi sökte detta kartläggningsprojekt. Kunskap och insikt i dansk lärlingsutbildning såg vi som grunden för att etablera och utveckla en lärlingsutbildning i Skåne Nordost. Dansk och tysk lärlingsutbildning framhävdes i EU sammanhang som förebilder i Europa i samband med att vi skrev ansökan år 2006. Vi har fått många erfarenheter och också påverkat utvecklingen i Skåne. I samband med att de Skånska kommunerna 2007 uppvaktade den svenske skolministern, om att göra Skåne till en försöksregion för en lärlingsutbildning med starka kopplingar till den danska, fanns våra erfarenheter med i underlaget. Resultatet blev att skolministern budgeterade 415 Mkr under en treårig försöksperiod för lärlingsutbildning i Sverige.

Denna stora skillnad mellan svensk och dansk lärlingsutbildning innebar att det saknades förutsättningar att hitta en gemensam plattform för en längre utbildning där resurserna kunde fördelas mellan Hässleholm och TEC.

Erfarenhet 2:

Den danska och svenska kulturen när det gäller lärlingsutbildning har starka kopplingar till branschen och dess krav på att utbildningen skall vara kopplad till behoven.

Industrins uddannelseinstitut som omfattar Dansk Metall och Dansk Industris branschsamverkan och som svarar för att fastställa behovet och innehållet i de kurser som skall genomföras för branschens yrkesgrupper. De utbildningsplaner som TEC arbetar efter måste vara beviljade av Industrins uddannelseinstitut. Det är först sedan utbildningsplanen beviljats som taxametern och ersättning till TEC betalas ut. Finns det inte i utbildningsplanen att utbildning skall ske i annan form exempelvis en längre kurs (mer än 2-3 dagar) i Sverige sätter sig mästarna i Danmark emot och ifrågasätter nyttan av att åka till Sverige samt kopplingen till utbildningsplanen.

I Sverige kan en lärare mer fritt bestämma att en utbildning i Danmark på 5 dagar eller mer mycket väl kan genomföras, utan att branschorganisationen lägger sig i. Det finns inte i Sverige den kopplingen mellan genomförande och branschen som i Danmark. De svenska branschorganisationerna fastställer hur många som skall kunna gå en yrkesutbildning baserat på hur framtida behov av utbildad arbetskraft. Det är skolan som genomför utbildningen och det finns inget anställningsförhållande som är kopplat till skolan eller företagen i branschen. Skolan svarar för att kursmålen uppnås.

Försök gjordes att redovisa projektet för branschorganisationerna på båda sidor sundet, men möttes med ett svalt intresse. Den danska sidan hävdade att det redan fanns ett nära samarbete och ytterligare möten behövdes inte. De svenska branschföreträdarna hittade ingen ledig tid i sin kalender.

Projektet är processororienterat och det är inte traditionen och det sätt som branscherna och deras företrädare är vana eller har erfarenhet av att arbeta. En mästare är styrd av kortsiktiga resultat och med ett klart mål.

Erfarenhet 3:

Lärlingen i Danmark är anställd av företaget där lärlingen genomförs sin arbetsplatsförlagda utbildning. I Sverige är eleven/lärlingen antingen kopplad till skolan och då har skolan ansvar. I Sverige finns s.k. avtalslärling och den utbildningen sker helt på företaget och skolan är i mycket liten utsträckning inblandad. Teoretiska moment handhas av branschorganisationerna och genomförs av konsulter eller specialskolor, som branschen sluter avtal med.

Den danska utbildningen får en starkare koppling till hantverket genom sin växelutbildning. Lärlingen i Danmark har en utbildning som är uppdelad i 10 veckors pass där man växlar mellan att vara på skolan och på sin arbetsplats. Det ekonomiska samhällssystemet ger stöd till företagen via AER under perioder som den anställde är i skolan och inte bidrar med sin arbetsinsats på företaget. I Sverige finns inte det systemet med att företagen avsätter en del av sin arbetsgivaravgift till en motsvarande fond. Det svenska utbildningssystemet saknar till skillnad från i Danmark ett enhetligt system för yrkesutbildning.

Bristen på samordning av svensk yrkesutbildning gör att det inte finns en nationell finansiering som i Danmark. Det gör att den svenska lösningen och samverkan endast kan bli lokal och saknar därmed tyngd i diskussionen med TEC eller någon annan dansk utbildningsanordnare. Det gör att samverkan haltar i den mening att skall en samverkan ske blir det på TECs villkor. Det finns inte de resurser som behövs för den svenska motparten att spela i samma division. I Sverige ger man 50.000 Skr i stöd för vuxenutbildningen och den ersättningen är satt för att ge kompletterade kärnämnesutbildningar. Inte för att genomföra yrkesutbildning. TEC har en ersättning på elev och år som motsvarar 125.000 Skr. Denna skillnad visar på den syn man har på yrkesutbildning mellan de bägge länderna.

Erfarenhet 4:

Det finns genom att branschen i Sverige inte har traditionen att arbeta med skolan ett motstånd att blanda i skolan. Branschen hänvisar till att det utbildas VVS montörer på energi-programmet vid ett flertal gymnasieskolor i Skåne. Branschen menar att det inte behövs kompletterande utbildningar, utan att det är tillräckligt med befintliga gymnasieutbildningen och branschens egna lärlingsutbildningar.

Den svenska gymnasieutbildningen har endast korta praktikperioder. I Sverige kan en gymnasieeleven anställas som avtalslärling efter gymnasiet och då får tillgodoräkna sig gymnasieutbildningen. Branschen eller yrkesnämnden tillgodoräknar eleven ett visst antal timmar. För VVS branschen motsvarar en svensk gymnasieutbildning 5.100 timmar och kravet för att få yrkesbevis är 8.500 timmar. Det innebär att en gymnasieelev efter två år som avtalslärling får ihop 3.400 timmar och därmed kan erhålla yrkesbevis.

Den danska VVS montörsutbildningen i TEC varierar mycket mer än den svenska i tid beroende på den enskilde lärlingens förutsättningar. Kursmålen läggs upp individuellt till skillnad från i Sverige där programmet skall genomföras enligt centralt fastslagen tid. Den danska utbildningen brukar ligga på 3,5 år sammantaget.

De VVS lärlingar som deltog i utbytet med TEC bedömdes av lärarna på TEC att de motsvarade TECs tredjeårs elever. Nivån mellan dansk och svensk utbildning överensstämmer här enligt denna grova skattning, men den svenske VVS lärlingen skall sedan gå som avtalslärling i ytterligare 2 år för att få yrkesbevis.

Erfarenhet 5

Erfarenheten i Danmark av att arbeta med 16-80 åringar är en del i förståelsen och som vi har med oss när etablering av lärlingsutbildningar görs i Skåne Nordost. Den svenska utbildningen är uppdelad i grupper 16-20 och 20-65.

Erfarenhet 6

Utvärderingen av Pilotkursen pekade på att språket var ett problem och det hade varit bättre att börja med den svenska läraren så att eleverna hade hunnit vänja sig vid miljö

och språk. Det viktigt att tänka på att våra elever spelade på bortaplan och mötte de danska lärlingarna som ville visa att de var på hemmaplan.

Samlat tyckte de svenska eleverna/lärlingarna att TEC var en bra skola.

Samverkan mellan lärarna inför upplägget bör få mer tid, för att samordna och skapa en gemensam diskussion kring upplägget. Nu blev de danska passen helt på de danska lärarnas premisser, vilket kommer till uttryck i elevernas iakttagelse att TECs lärare inte släppte in den svenske läraren.

Sammanfattningsvis kan man säga att lite mer förberedelse på hemmaplan och nu vet vi vad som väntar, vilket vi inte visste när vi åkte iväg lägg det svenska passet först så att eleverna hinner acklimatisera sig mer tid till samordning mellan lärarna den svenske samordnaren får en större roll och håller i processen. Detta underlättare organiserandet för de svenska eleverna och också processen med lärarna vid TEC.

Erfarenhet 7

TECs beslutstruktur är mer hierarkisk än den svenska. Det innebär att utvecklingsfrågor hanteras av en utvecklingsavdelning. På TEC är lärarna en del i produktionen och skall se till att utbildningar genomförs och att målen på 95% som klarar sig igenom studierna uppfylls. I Sverige är inte målen lika "stränga", men det ligger å andra sidan ett större ansvar på den enskilde att utveckla utbildningen inom ramen för sin tjänst. I Sverige kan den enskilde chefen ta ett beslut på stående fot, medan det vid TEC behöver lyftas i chefsgruppen. När man från svensk sida diskuterat utveckling av kurser har TEC hänvisat till att detta är något för utvecklingsavdelningen. Problemet som blir är att nya personer blandas in i projektet och det innebär etablering av nya relationer med den fördröjning som följer när dessa kontakter skall etableras. Från svensk sida går samma personer in i utvecklingsdiskussionen direkt.

Relationen mellan TEC och Hässleholm har också förts mellan chefspersoner på den svenska sidan som befunnit sig i beslutande ställning, medan på den danska har inte samma nivå kopplats in i projektet. Det har påverkat förutsättningarna och synen på utveckling.

Erfarenhet 8

SKNO/Hässleholm har haft en starkare drivkraft för att driva projektet än TEC, eftersom vi inledningsvis hade mer att lära. Från svensk sida såg man den struktur som fanns på danska sidan och att kunskap om dess traditioner och erfarenheter skulle hjälpa SKNO/Hässleholm att utveckla yrkesutbildningen i Sverige. Från svensk sida fanns inte så mycket erfarenhet att förmedla till dansk yrkesutbildning. Vår ingång var att vi har mycket erfarenhet av distansutbildning för att stödja flexibelt lärande. En kunskap kombinerat med traditionell utbildning som skulle skapa en bra mix av "blended learning". Denna del skulle ha kunnat vara en koppling till att genomföra utbildningar på båda sidor sundet. Ett stöd för att skapa utbildningar vid TEC, som skulle kunna bedrivas i Hässleholm eller vice versa. Vi var i inledningen av projektet inne på att skapa förutsättningar för smala hantverksyrken. Problemet i Hässleholm att det inte fanns en uppbyggd utbildning som kunde möta det behovet. Från TECs sida krävs det något speciellt för att locka danska lärlingar att ta sig till Hässleholm.

Vi hittade Nibe och dess specialistkunnande kring värmepumpar och som en del i projektet genomfördes en endagars specialistutbildning för VVS installatörs lärlingar i Nibes utbildningshall i Markaryd.

En framtida utvecklingsinsats vore att utarbeta en gemensam utbildning inom ett smalt hantverksyrke mellan Hässleholm, TEC och Sveriges Hantverksråd.

Erfarenhet 9

Vi diskuterade förutsättningarna för att utveckla en kurs för elinstallatör enligt dansk terminologi och elmontör med 2 års arbetslivserfarenhet enligt svensk. En kurs som skulle ge

en gemensam elbehörighet i Sverige och Danmark. Det visade sig att det inte behövdes och därmed föll kursen. Denna process som var en del i projektet och kunde tänkas utvecklas till en TEC kurs lärde oss vikten av att tydligt beskriva och jämföra vår kursterminologi. Det lärde oss också att det inte är självklart att ett yrke som är omgärdat av stränga restriktioner fungerar friktionsfritt mellan länder, medan en installatör av värmepumpar behöver ha en specialutbildning pga olika regelverk. Det visar på vikten av branschsamverkan.

Erfarenhet 10

De 6 tekniker som fick en fördjupning kring hantering av värmepumpar var nöjda med den praktiska delen av utbildningen. Den teoretiska var mycket en repetition av vad de redan haft genomgångar kring och gjort fördjupningsarbete om. Utbildningen genomfördes av en dansk representant för Nibe. Det innebar att all undervisning var på danska. Den teoretiska genomgången följde det som teknikerna redan fått del av på TEC.

Resultatet av detta möte var att det finns ett intresse och läraren i Danmark vill fortsätta och utveckla samverkan till hösten. Denna samverkan kan ge en utveckling med tiden för ett ökat samarbete även med svenska lärlingar.

Mitt förslag är att man tar vara på våra erfarenheter i Sverige och Hässleholm kring distansbaserat lärande och användandet av film som ett pedagogiskt hjälpmedel. Resultatet för de studerande hade varit en bättre anpassning och mer effektivt användande av tiden på Nibe. En gemensam utveckling av detta kursmoment skulle vara bra för utvecklingen av yrkesutbildning och gemensam förståelse på sikt

Slutkommentar

Samverkan mellan TEC och Hässleholm har varit en mycket positiv upplevelse. Det har varit ett kreativt klimat och där en öppen och tydlig diskussion har förts om de förutsättningar vi har att arbeta med.

De erfarenheter som gjorts har på den svenska sidan inneburit mycket för förståelsen och drivkraften kring utvecklingen av yrkesutbildning. Erfarenheter som gör att Hässleholm och Skåne Nordost har en framskjuten position i Sverige baserat på egna och danska erfarenheter av yrkesutbildning.

De drivkrafter som utvecklar projektet och kan ligga till grund för fortsatt samverkan är den samhällseliga betydelsen på svensk sida. Det är avgörande för framtiden att yrkesutbildade personer finns på svensk arbetsmarknad. Samhällseliga kopplingen är stark eftersom det saknas en samordnad struktur, kultur och tradition i Sverige. På den danska sidan är drivkraften ekonomisk och kopplad till det uppdrag man har från den danska staten. Målet är att leverera och producera utbildning i en väloljad maskin. Drivkraften som kan förena oss är att den svenska sidan vill bygga upp ett system för växelutbildning, medan det finns krafter i Danmark som vill begränsa växelutbildningen.

Systemet och det samhällseliga stödet är olika mellan länderna, vilket visar sig bl.a. i det som nämnts om drivkrafter. I Danmark har arbetsgivaren och branschens företrädare en klar roll och koppling in i utbildningen. Det är något som man på svensk sida allt mer strävar emot. Kopplingen till arbetslivet ökar anställningsbarheten både i att den som utbildas har en koppling till företaget, men också att utbildningen sker med koppling till behoven på arbetsmarknaden. Det danska samhället har byggt upp ett stöd för denna koppling genom AER och branschernas inflytande och starka koppling till TEC. Det är ett system som utvecklades i Sverige under 1970-talet. Bristen på samhällseligt stöd i Sverige skapar en obalans i relationen.

Utvecklingen mot mer gemensamma utbildningsinsatser för att komplettera och stärka yrkesutbildningen i Öresundsregionen kräver kunskap om varandras förutsättningar. Det

här arbetet som gjorts mellan TEC och Hässleholm/Skåne Nordost är ett led i detta. Genom den ökade förståelse som finns kring våra förutsättningar skapar vi en grogrund för att kunna utveckla yrkesutbildningen vidare. Sverige kommer med de förslag som ligger att stärka det samhälleliga stödet för yrkesutbildningar under 2009. Det öppnar nya möjligheter för samverkan och att kunna genomföra gemensamma kurser och samordna finansieringen av dessa. Det är då viktigt att det sker en samverkan mellan skola och bransch över sundet som stödjer denna utveckling.

Under Resultat har vi redovisat sex punkter som vi vill utveckla och kommer under tidig höst 2008 att träffas för att diskutera hur vi kan utveckla dessa.

2.3 Partnerskabet og det nordiske samarbejde

Hässleholms kommun har varit projektägare och svarat för anställning av projektledare och därmed haft huvudansvaret för att organisera projektet.

En gemensam arbets- och styrgrupp för projektet bildades. Det har funnits en gemensam kärna av medverkande. Denna kärna har kompletterats vid olika tillfällen med medarbetare som berörts av projektet.

Mötena har fördelats mellan TEC och Hässleholm för att se varandras förutsättningar. Besöken har ofta förlagts på skolor och i verksamheter för att se vilka förutsättningar som finns för utbildning. I Danmark har vi sett TECs anläggningar i Fredriksberg, Ballerup och Gladsaxe. I Sverige har vi haft möte på Hässleholms lärcentra Norra Station, Jakobsskolans yrkesutbildningslokaler och NIBE i Markaryd.

TEC har arrangerat sina delar av våra möten och genomfört pilotkurser och ordnat möten med chefer, utvecklare och lärare.

2.4 Udbredelse af resultater og erfaringer

Det har på svensk sida genererats ett antal projekt som har fått stöd av de erfarenheter som vi erhållit i projektet. Jag nämnde tidigare det försöksprojekt som den svenska regeringen beslutat från hösten 2008, som initierats av Öresundsinstitutet att på nationell nivå skapa en försöks region för lärlingsutbildning i Skåne med koppling till den danska lärlingstraditionen.

Efter det första halvåret genomförde Hässleholm en konferens som ett led i att samlar ihop vad som finns inom yrkesutbildning i Skåne. Föreläsare från svensk och dansk sida beskrev förutsättningarna för yrkesutbildning. Denna konferens som låg vid sidan projektet var en del i att föra processen och stimulera till resultat och erfarenheter kring yrkesutbildning i Sverige och Danmark. Norplus var representerat på konferensen liksom andra aktörer med intresse av yrkesutbildning.

Vi ha deltagit flera seminarier i Sverige och framförallt inom ramen för Nationellt Centrum för Flexibelt Lärande (CFL) där våra erfarenheter från projektet har redovisats. Öresundsinstitutets aktiviteter under våren 2007 deltog vi aktivt med våra erfarenheter från projektet.

De aktiviteter som vi har deltagit i har genererat studiebesök till TEC och därmed bidragit till att öka förståelsen för dansk yrkesutbildning.

Vi har från projektet varit samtalspart till forskare på Lunds universitet som gjort studier kring yrkesutbildning, som ett led i att den svenska yrkesutbildning kommer att ändras. Vi har en diskussion att utveckla en studie av den lärlingsutbildning som vi bedriver i Skåne Nordost med våra erfarenheter från detta projekt.

Projektet redovisas i en tabloid med korta artiklar som ur olika synvinklar redovisar erfarenheter och synpunkter på projektet och samverkan över sundet. Tabloiden tryckas i en dansk och en svensk version. Öresund Direkt står för översättningen och vi kommer att ta hjälp av deras distributionskanaler, förutom den distribution som sker i Hässleholm och TEC. På svensk sida har tabloiden spridits till 8000 personer och organisationer med koppling till företag i Skåne Nordost, industri och hantverksföreningar i Sverige samt politiker och tjänstemän med tonvikt på Skåne men också nationell nivå. På dansk sida har tabloiden haft en mer begränsad spridning i ca 3000 exemplar och där TEC har distribuerat den till sina avnämare i form av bransch, företag och andra aktörer. Öresund Direkt har spridit ett par hundra, men i huvudsak skickat ut den i sitt nätverk som pdf fil.

Metodboken är en del i spridningen av erfarenheterna från projektet. Metodboken kommer att ligga på vår hemsida för projektet www.skanenordost.nu och klicka på Nordplus.

2.5 Evaluering – Metodboken

Resultatet av samarbeidet beskrives i en metodebok med syfte att tydeliggöra processerna och forutsaetningarna for samarbeide mellom dansk og svensk yrkesutbildning. Denna metodebok ar ett levande dokument som skall kunna anvandas av dem som vill fortsatta dar vaart projekt sluta. Metodeboken ar ett stoed for att starta samverkans projekt dar man fraa vaara erfarenheter kommer att goera nya och egne. Den dokumentation og beskrivning som gjorts i metodeboken med detta projekt som ett case, skall vara en inspiration og ett stoed for att utveckla liknande samarbeiden mellom nordiske laender

Metodeboken blir ogsaa en utvaerdning av Laerlings oever sundet i den mening att man sammenstaller det som gjorts og pekar pa vad som ar bra og ogsaa det som fungerade mindre bra. Det blir en utvaerdning av de aktiviteter som gjennomfoerdes gjennom att metodeboken beskriver forutsaetninger og resultat av gjennomfoerde aktiviteter.

Metodeboken blir gjennom denna sin funksjon en del av spredningen av projektet till andra, som faar en plattform og kunnskap av know-how som vi erhaallit gjennom projektet.

I vejledningen sidst i dette rapportskema er det beskrevet, hvad man skal redegore naermere for under de enkelte punkter.

3. Udgifter og aktiviteter

Anfør de afholdte, støtteberettigede aktiviteter og udgifter for hhv. rejse (3.1), anvendt tid (3.2) og information og publicering (3.3).

3.1 Rejseaktivitet til netværks- eller projektmøder (indsæt flere rækker efter behov)

	Mødedato (måned & år)	Værtsland	Mødets varighed (dage)	Antal rejsende	Afrejseland
1. møde	09-2006	Sverige	1		
				3	Danmark
2. møde	10-2006	Danmark	1		
				2	Sverige
3. møde	12-2006	Danmark	1	4	Sverige
4. møde	02-2007	Sverige	1	2	Danmark
5. møde	04-2007	Danmark	2	14	Sverige
6. møde	08-2007	Danmark	1	4	Sverige
7. møde	10-2007	Danmark	1	2	Sverige
8. møde	03-2008	Sverige	6	2	Danmark
9. møde	04-2008	Sverige	1	1	Danmark
10. møde	05-2008	Sverige	1	2	Danmark

Transportudgifter i alt	... DKK
Opholdsudgifter i alt	16909 DKK

3.2 Anvendt tid

	Beregning	Antal timer
Projektkoordination	600	600
Tid til udvikling/kortlægning	200	221

3.3 Information og publicering (indsæt flere rækker efter behov)

Aktivitet/emne	Beregning	DKK
Information och publicering	100000 DKK	116406 DKK
Transport/utskick	48000 DKK	30280 DKK

Administration	16060 DKK	16060 DKK
----------------	-----------	-----------

Anmärkning: Transporterna har betalats av medverkande. Kostnaden att ta sig från Hässleholm till Köpenhamn ligger på ca 400 Skr per person tur och retur. Redovisade transport kostnader avser utskick av tabloid.

Underskrift (juridisk ansvarlig)

Sted og dato

Afrapporteringen med produkter og materialer sendes til:

CIRIUS, Fiolstræde 44, DK-1171 København K, Danmark
Mærke: Voksen.

Tematiske netværk, udviklingsprojekter og kortlægningsprojekter

Vejledning til afrapportering, Nordplus Voksen

Læs betingelserne for bevillingen og dens anvendelse i projektkontrakten og i ansøgervejledningen for Nordplus Voksen på www.ciriusonline.dk/nordplus-voksen.

Generelt

Afrapportering af tematisk netværksprojekter, udviklingsprojekter og kortlægningsprojekter foretages på samme rapportskema, som hentes fra CIRIUS' hjemmeside www.ciriusonline.dk/nordplus-voksen.

Skemaet udfyldes elektronisk, printes ud, underskrives og sendes til CIRIUS, Fiolstræde 44, DK-1171 København K, Danmark, mærket Voksen, **senest 1 måned efter aktiviteterne er afsluttet**.

Man rapporterer samlet for hele projektet og bevillingen. Den projektansvarlige organisation har ansvar for afrapporteringen på vegne af hele partnerskabet, herunder ansvar for indsamling af den nødvendige information og dokumentation for de gennemførte aktiviteter og afholdte udgifter.

Afrapporteringen består af en indholdsmæssig del, hvor man efter en fast disposition skal redegøre for projektaktiviteterne samt en udgiftsmæssig del, hvor man skal oplyse om de afholdte, støtteberettigede aktiviteter og udgifter. Der skal være sammenhæng mellem afrapporteringens indholdsmæssige del og den udgiftsmæssige del. På baggrund af de samlede oplysninger fastlægger CIRIUS den endelige bevilling.

Den tildelte bevilling, som fremgår af projektkontrakten og eventuelle kontrakttillæg, udgør det maksimale tilskudsbeløb - under forudsætning af at aktiviteterne er gennemført som planlagt og i overensstemmelse med den godkendte ansøgning. Har omfanget af aktiviteterne været større end planlagt fastholdes bevillingen, har omfanget af aktiviteterne været mindre end planlagt, reduceres bevillingen tilsvarende.

Bilag skal **ikke** medsendes afrapporteringen, men samles hos den projektansvarlige organisation og fremvises ved kontrolbesøg som CIRIUS stikprøvevis foretager.

2.1 Aktiviteter

Redegør for de gennemførte aktiviteter i projektet. Redegør for forløbet, vedlæg eller indsæt arbejdsprogram og tidsplan. Redegør for arbejdsformen, herunder:

- de gennemførte møder
- de gennemførte udviklings- eller kortlægningsaktiviteter
- projektkoordinationen

2.2 Resultater og erfaringer

Redegør for de opnåede resultater og erfaringer. Redegør herunder kort for de oprindelige formål med projektet, og begrund eventuelle afvigelser mellem det planlagte og det realiserede.

For **tematisk netværksprojekter** redegøres for, hvordan erfaringsudvekslingen og arbejdet i netværket har bidraget til forståelsen af det tema, man i netværket har arbejdet med. Endvidere redegøres for de samarbejdsmuligheder og ideer til projektsamarbejder man eventuelt har identificeret.

For **udviklingsprojekter** og **kortlægningsprojekter** redegøres for de produkter man har udviklet, hvad enten det er i form af nye metoder, kursusmoduler, undervisningsmaterialer o.a. eller i form af de analyser og resultatformidlingsrapporter som er udarbejdet i kortlægningsprojekter. Beskriv produkterne, i hvilken form de foreligger (for eksempel som læreplaner, undervisningsmaterialer, kursusbeskrivelser), hvilken sammenhæng de er udviklet til, deres målgruppe (for eksempel undervisere, vejledere), og deres anvendelse.

Et eksemplar af hvert udviklet produkt skal vedlægges afrapporteringen.

2.3. Partnerskabet og det nordiske samarbejde

Redegør for samarbejdet mellem de deltagende organisationer. Hvordan har arbejdsformen og rollefordelingen været?

Redegør for det særlige udbytte der er opnået ved et samarbejde mellem nordiske organisationer. Hvordan har samarbejdet mellem forskellige organisationer på tværs af nordiske lande og på tværs systemer og uddannelsestraditioner bidraget til ny viden og skabt særlige resultater?

Oplys om eventuelle ændringer i partnerskabet, som ikke tidligere er meddelt CIRIUS. Er der nye partnere eller er der partnere som har forladt projektet?

2.4. Udbredelse af resultater og erfaringer

Redegør for de aktiviteter der er gennemført for at udbrede kendskabet til projektet og dets resultater. Redegør for hvordan resultaterne og erfaringerne er kommet til andres kendskab – både indenfor og udenfor egne organisationer i partnerskabet.

Har man afholdt møder, seminarer eller konferencer for andre udenfor partnerskabet? Har man oprettet hjemmesider, trykt og udsendt pjecer? Hvilke målgrupper har man henvendt sig til, hvor mange har man sendt information til eller hvor mange har deltaget i seminarer? Er der skabt nye kontakter og taget nye initiativer som følge heraf?

For **netværksprojekter** redegøres for, hvad man har gjort for at informere om netværkets eksistens, dets arbejde og den viden og forståelse, der er skabt om det aktuelle tema man har arbejdet med. For **udviklingsprojekter og kortlægningsprojekter** redegøres i særdeleshed for, hvordan man har udbredt og videreformidlet information om de udviklede produkter og projekterfaringer til andre.

Materialer, programmer, invitationer mv. som eventuelt er udarbejdet i forbindelse hermed vedlægges.

2.5 Evaluering

Redegør for evalueringen af projektet. Hvem har foretaget evalueringen, hvilke evalueringsmetoder er blevet anvendt og hvorfor, og hvad er resultaterne af den?

3. Udgifter og aktiviteter

Generelt gælder at alle udgifter skal kunne dokumenteres ved bilag. I det følgende gennemgås reglerne for dokumentation under de specifikke udgiftstyper nærmere.

Generelt gælder, at de enkelte bevillings- eller udgiftsposter afregnes hver for sig. Det betyder, at eventuelle uforbrugte beløb fra én bevillingspost ikke kan anvendes til dækning af omkostninger under en anden. Er fx de faktiske udgifter til transport mindre end bevillingen til transport, kan man ikke anvende det overskydende beløb til dækning af omkostninger under fx ophold eller publicering og information. Det vil i stedet medføre en tilsvarende reduktion af bevillingen.

3.1 Rejseaktivitet til netværks- eller projektmøder

I skemaet angives **kun** den gennemførte rejseaktivitet som er støtteberettiget ifølge reglerne, dvs. kun rejseaktiviteten mellem lande og inden for samme land på mere en 500 km i forbindelse med projekt- eller netværksmøder.

På samme linie i skemaet angives tidspunkt (måned og år), sted (land) og varighed (dage) for hvert møde samt antallet af rejser til mødet. Ved flere møder tages nye linier i brug, sådan at oplysningerne på samme linie er entydige.

Angiv endvidere de samlede udgifter til hhv. transport og ophold for den anførte rejseaktivitet. Udgifter til transport under opholdet placeres under opholdsudgifter.

De afholdte transportudgifter skal dokumenteres ved (kopi af) billetter. Dokumentationen skal **ikke** medsendes rapporten, men samles hos den projektansvarlige organisation. Anvendelse af opholdstilskud dokumenteres ved bilag for overførsel af pengene til partnerorganisationerne.

3.2 Anvendt tid

Angiv den samlede tid der er anvendt til projektkoordination og til udvikling eller kortlægning i hele projektperioden.

For **tematiske netværksprojekter** består tilskuddet til anvendt tid alene af et tilskud til netværkskoordination, og man skal derfor ikke oplyse den anvendte "Tid til udvikling/kortlægning" ved afrapportering af tematiske netværksprojekter.

I feltet **Beregning** specificeres hvordan det anførte timetal er udregnet. Til et udviklingsprojekt med deltagelse af 5 organisationer kunne udregningen af anvendt tid til udvikling fx være: 5 organisationer á 100 timer pr år i 2 år = 1.000 timer.

Den anvendte tid, der oplyses, skal kunne dokumenteres vha. tidsregistreringer foretaget af den enkelte partnerorganisation. Eksisterer der allerede et tidsregistreringssystem hos de deltagende organisationer, anvendes dette. Projektet oprettes heri som en selvstændig opgave/funktion, sådan at man særskilt kan uddrage tidsforbruget i projektet. Ellers udarbejdes en relevant registreringsform som viser tidsforbrug pr. uge for hver person involveret.

Tidsregistreringerne underskrives og samles hos den projektansvarlige organisation.

3.3 Information og publicering

Angiv her de samlede, faktiske udgifter til information og publicering for hele projektperioden. Der er typisk tale om udgifter i forbindelse med udbredelse og videreformidling af projektets resultater og erfaringer, for eksempel i form af trykning af rapporter, hæfter, pjecer, etablering af hjemmesider eller seminarer, møder eller konferencer (leje af lokaler og udstyr).

Er der tale om forskellige typer aktiviteter eller emner bør hver enkelt type specificeres ved at indsætte yderligere linier i skemaet.

Udgifterne til information og publicering skal kunne dokumenteres ved bilag, som skal samles hos den projektansvarlige organisation.

Bidrag til administration udgør 5% af bevillingen. Udmåles der på baggrund af afreporteringen en endelig bevilling, der er mindre end oprindeligt, udregnes det endelige bidrag til administration som 5% af den endelige bevilling.